

Lundåkra

Kulturmiljöanalys

*Landskrona kommun
Skåne län*

Britta Wennstedt Edvinger

ARKEOLOGICENTRUM AB
AC-RAPPORT 2401

Lundåkra

Kulturmiljöanalys
inför generationsväxling av vindkraftverk,
Landskrona stad, Skåne län

Britta Wennstedt Edvinger

AC-RAPPORT 2401

Uppdragsnr i KMR: -
Länsstyrelsens dnr: -
Länsstyrelsens beslutsdatum: -
Arkeologikum projektnr: P2022-080-M
Län: Skåne
Landskap: Skåne
Kommun: Landskrona
Socken: Landskrona
Fastighet: Lundåkra 2:1
Kartblad: 61D 9g SO

AC-rapport 2401
www.arkeologikum.se
ac@arkeologikum.se

Lundåkra: kulturmiljöanalys inför generationsväxling av vindkraftverk i Landskrona, Skåne län

Britta Wennstedt Edvinger

© år 2024, Arkeologikum i Skandinavien AB, Visby, Renewable Sweden AB, Falkenberg, och RWE Renewables Sweden AB, Malmö.

GIS-data ur länsstyrelsernas GIS © länsstyrelserna och ur GSD-terrängkartan, topografisk webbkarta med mera CC BY Lantmäteriet, Gävle, samt Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister (KMR).

Omslagsbild: Arkivfoto (beskuret). Gipsön och Lundåkra. Vy mot ostnordost. Foto: Bjoertvedt 2018-06-27 (CC Att. S.A. 4.0, Wikimedia Commons 2024-01-09).

Innehåll

Innehåll	v
Sammanfattning	vi
Inledning	1
Bakgrund och syfte.....	1
Undersökningsobjekt	2
Frågeställning	2
Definitioner	2
Undersökningens geografiska avgränsning	4
Tidigare antikvarisk verksamhet	4
Metod och material	6
Kulturmiljöanalys	6
Kulturvärdesbedömning	6
Bedömning av kulturmiljöpåverkan	7
Bedömning av kulturmiljökonsekvenser	7
Källmaterial.....	6
Områdesbeskrivning	8
Tidigare markanvändning.....	10
Platsnivåns kulturvärden	13
Kulturhistoriska lämningar	13
Industriområdets kulturmiljö	13
Författningsskydd	13
Tidigare ställningstaganden.....	13
Nulägesbeskrivning av etableringsområdet.....	14
Närområdesnivåns kulturvärden.....	15
Kulturmiljö med områdesskydd	15
Riksintressant kulturmiljö	15
Världsarv	15
Fornlämningar	17
Skyddad bebyggelse	19
Skyddad landskapsbild	24
Länsintressant kulturmiljö	24
Annan kulturmiljö som omfattas av allmänna hänsynskrav.....	25
Kulturmiljöpåverkan.....	26
Fysisk påverkan.....	26
Audiell påverkan	26
Visuell påverkan.....	27
Landskapets sårbarhet	32
Platsnivåns kulturvärden	32
Närområdets kulturvärden	32
Konsekvenser för kulturmiljön	33
Platsnivå	33
Närområdesnivå.....	33
Trakt- och fjärrnivå	33
Åtgärdsförslag	34
Referenser	35
Bilaga 1. Administrativa och tekniska uppgifter	39
Bilaga 2. Om författaren	41

Sammanfattning

Arkeologacentrum i Skandinavien AB har på uppdrag av RWE Renewables Sweden AB och efter beställning av Renewable Sweden AB genomfört en kulturmiljöanalys med anledning av bolagets planerade generationsväxling i en mindre vindpark i Landskrona, Skåne län. Fyra lägre vindkraftverk ska ersättas med tre högre.

Uppdragets syfte är att sammanställa det aktuella undersökningsområdets kulturvärden och bedöma om och hur dessa påverkas av det planerade arbetsföretaget, liksom vilka eventuella kulturmiljökonsekvenser det kan få.

Undersökningen genomförs på olika skalnivåer, lokalt inom vindparken och den berörda fastigheten Lundåkra 2:1 (platsnivå) och i närområdet till detta, inom fem kilometers avstånd. Trakt- och fjärrnivåer, på större avstånd av fem kilometer, bedöms huvudsakligen inte beröras av generationsväxlingen och beaktas därför bara i förhållande till några enskilda högre kulturvärden.

På platsnivå finns inga höga kulturvärden eller särskilda föreskrifter avseende kulturmiljö. Platsnivån är konstruerad genom utfyllnad av havsbotten. Strandskyddet är upphävt. I fördjupad översiktsplan utgör området grönområde.

I närområdet finns fornlämningar som dock inte berörs fysiskt. Här förekommer också två av kulturmiljövårdens riksintresseområden, Landskrona och Rååns dalgång, samt byggnadsminnen och kyrkobyggnader. Därutöver ingår kulturmiljöer med lägre skyddsvärde, av regionalt intresse. Två av dem överlappar riksintesseområdena men har delvis annan utbredning. Tyngdpunkten för värdefull bebyggelse är inom Citadellet, medan kyrkobyggnaderna är distribuerade i de omgivande socknarna.

Fysiskt berör det planerade arbetsföretaget endast ett stycke utfylld industrimark i Landskronas södra utkant. Audiell påverkan på närområdet uppkommer men med anledning av närheten till bulleralstrande verksamheter och företeelser såsom järnväg, motorväg, hamn- och industriområde bedöms den inte störa upplevelsen av närbelägna kulturvärden. Visuella påverkan av de nya vindkraftverken kommer att delvis bli en annan än av de befintliga. Det beror på den högre höjden, navhöjd 150 meter i stället för nuvarande 78 meter. Synliga vindkraftverk kan utgöra skada på särskilt ålderdomliga landskap, framgår av rättspraxis. Där landskapet är varierat och moderniserat såsom i ett hamn- och industriområde har synliga vindkraftverk inte funnits medföra den påtagliga skada som miljöbalkens bestämmelser ska förhindra. Här dras slutsatsen att befintliga höghöjdsanläggningar såsom vattentorn, vindkraftverk, hamnkranar, industribyggnader med mera liksom motorväg, järnväg och industrimark gör att de tre nya, högre vindkraftverken enkelt kan inordnas i miljön.

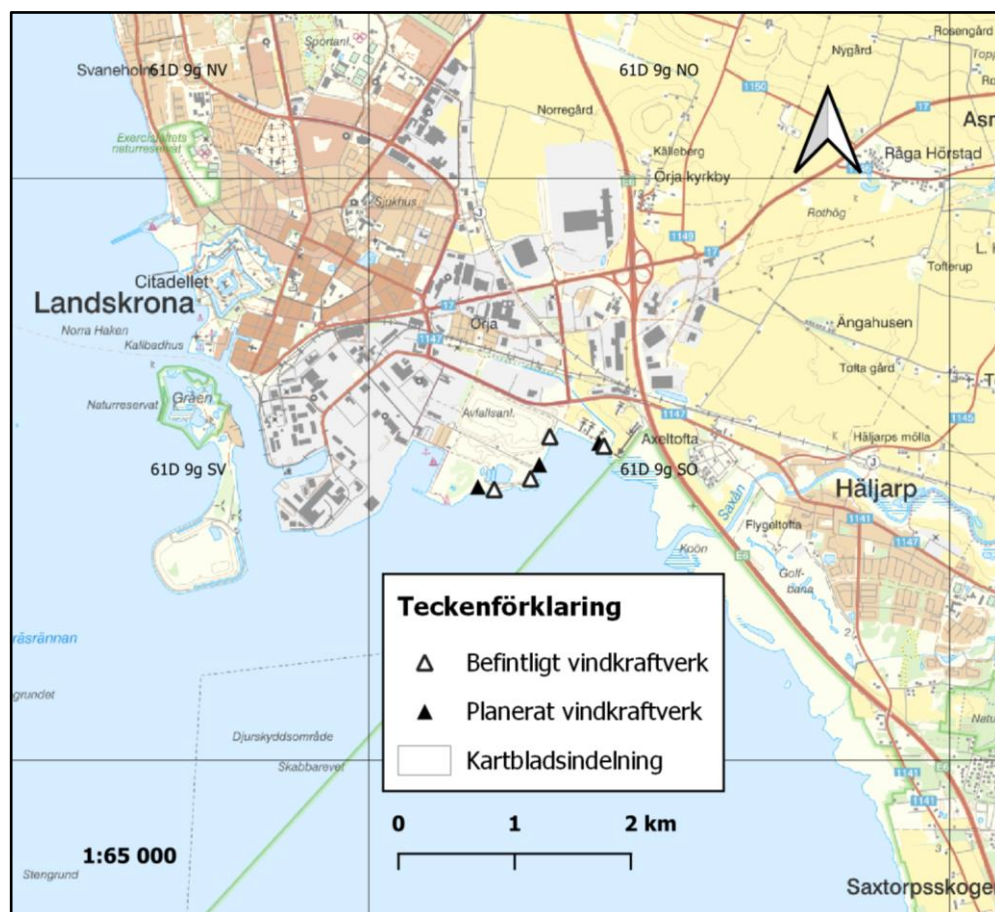
Kulturmiljökonsekvenser för riksintesseområden och övriga utpekade kulturvärden i undersökningsområdet uteblir eller blir obetydliga. Den samlade slutsatsen av föreliggande kulturmiljöanalys är, att den planerade generationsväxlingen inte innebär någon negativ kulturmiljöpåverkan lokalt, på platsnivå, och att kulturmiljökonsekvenser i det övriga undersökningsområdet som mest kan bli obetydliga till små negativa, och då endast i visuellt hänseende.

Inledning

Bakgrund och syfte

Arkeologacentrum i Skandinavien AB har genomfört föreliggande kulturmiljöanalys som en del av underlaget för planerad generationsväxling av vindkraftverk inom fastigheten Lundåkra 2:1 i södra delen av Landskrona, Skåne län (figur 1). Projektägaren, RWE Renewables Sweden AB, planerar att ersätta fyra befintliga vindkraftverk med tre nya. Uppdraget har beställts av Renewable Sweden AB. Dess huvudsakliga syfte är, att göra en bedömning av kulturmiljöpåverkan av den planerade generationsväxlingen och av dess kulturmiljökonsekvenser.

Generationsväxlingens innebörd är, att fyra befintliga vindkraftverk med totalhöjden 118 meter (navhöjd 78 meter) ersätts av tre nya med den planerade totalhöjden 225 meter (navhöjd 150 meter).

Figur 1. Exempellayouten visar de fyra befintliga och de tre planerade vindkraftverkens belägenhet inom fastigheten Lundåkra 2:1 i Landskrona, Skåne län. Skala 1:65 000.

Undersökningsobjekt

Objekt för denna undersökning är de kulturvärden som omnämns i 12 § Miljöbedömningsförordningen (SFS 2017:966) i samband med lokalisering av verksamheter och åtgärder, nämligen

- e) ett betydelsefullt kulturlandskap, [...]
- g) en nationalpark, ett naturreservat, ett kulturresevat eller ett annat område som är skyddat enligt 7 kap. miljöbalken,
- h) ett område eller en byggnad som skyddas enligt 2–4 kap. kulturmiljölagen (1988:950), förordningen (2013:558) om statliga byggnadsminnen m.m. eller plan- och bygglagen (2010:900),
- i) ett sådant område som är upptaget på världsarvslistan i enlighet med Unescos konvention av den 16 november 1972 om skydd för världens kultur- och naturarv [...].

Frågeställning

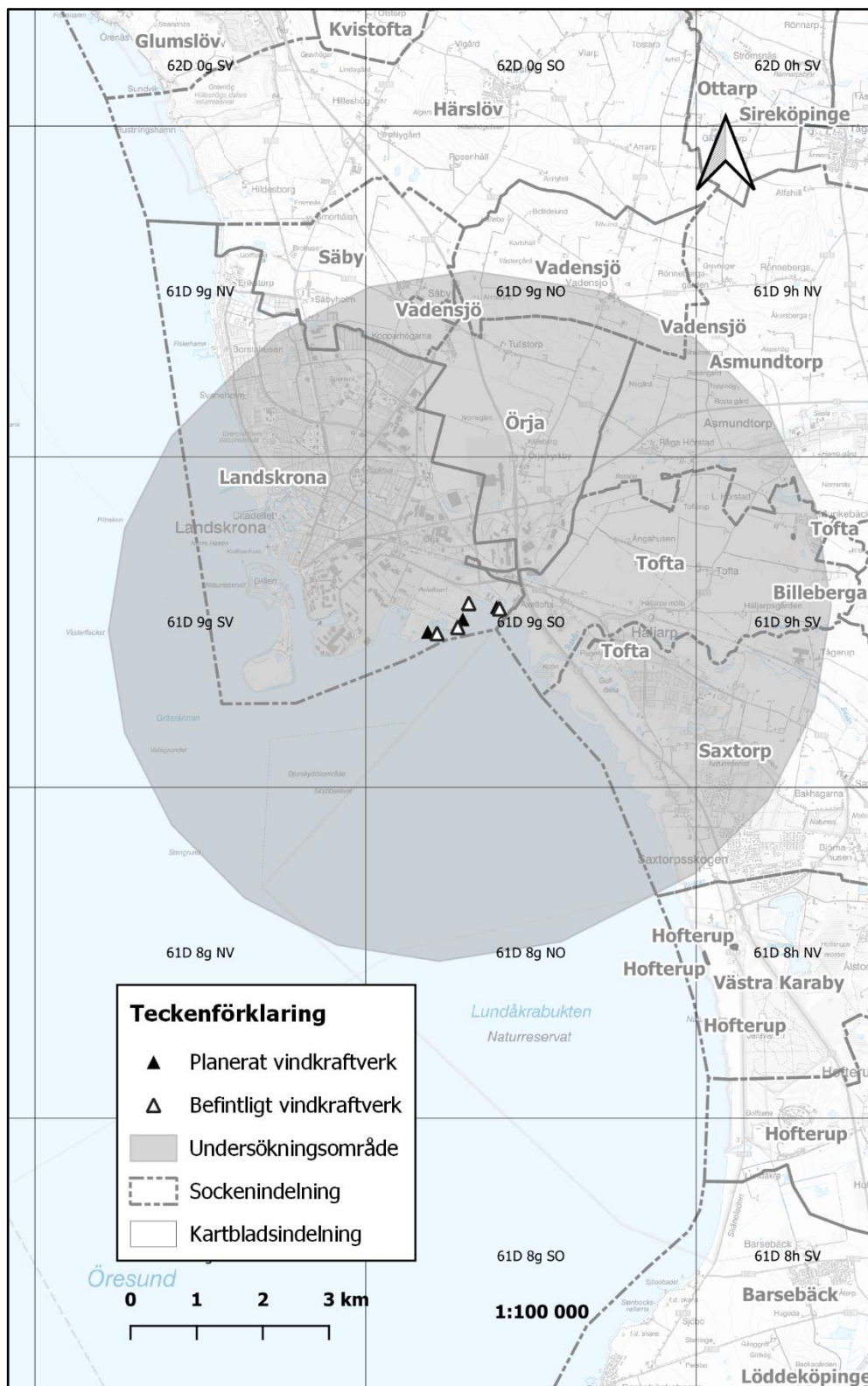
Den frågeställning som varit vägledande för föreliggande analys är vilka kulturvärden på olika skalnivåer som kan komma att påverkas av det planerade arbetsföretaget. Vilka höga kulturvärden finns inom eller nära de planerade vindkraftverkens etableringsplatser, och i det aktuella undersökningsområdet? Påverkas dessa kulturvärden av det planerade generationsväxlingen och i så fall på vilket sätt? Vilka kulturmiljökonsekvenser kan arbetsföretaget få?

Definitioner

Riksantikvarieämbetets (2024-01-10) definition av kulturmiljö lyder som följer:

Kulturmiljö – avser hela den av människor påverkade miljön, det vill säga som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter. En kulturmiljö kan preciseras och avgränsas till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsavsnitt, en bygd eller en region. Det kan röra sig om intensivt utnyttjade stads- eller industriområden såväl som extensivt påverkade skogs- eller fjällandskap. Kulturmiljön omfattar inte bara landskapets fysiska innehåll utan även immateriella företeelser som ortnamn eller sägner som är knutna till en plats eller ett område. Kulturmiljön är en del av kulturarvet.

Alla av människor skapade eller påverkade miljöer är kulturmiljöer. Det betyder inte att alla kulturmiljöer är värdefulla och bevarandevärda. Här läggs tonvikt i synnerhet på höga kulturvärden med särskilt bevarandeskydd i de berörda lagarna. Åsiktsförklaringar i kulturmiljöprogram och liknande beaktas också. Urvalet motiveras av att sådana kulturvärden passerat en tidigare urvalsprocess, vilket reducerar risken för att subjektiva val och privata intressen tillåts motivera kulturvärdet. Det antas i sin tur gynna rättssäkerheten i tillståndsprovningen.

Figur 2. Kulturmiljöanalysens huvudsakliga undersökningsområde utgörs av platsnivån för befintliga och planerade vindkraftverk och av närområdesnivån, en omgivande fem kilometer bred zon. Skala 1:100 000.

Undersökningens geografiska avgränsning

Denna kulturmiljöanalys är genomförd i olika skalnivåer. Tonvikten ligger på platsnivå och närområdesnivå (figur 2). **Platsnivån** utgörs av den befintliga vindparken och av de nya vindkraftverkens etableringsplatser inom fastigheten Lundåkra 2:1. Denna skalnivå omfattar arbetsföretagets markanspråk, som ryms inom industrimark som bland annat härbärgerar en deponi och avfallsanläggning.

Närområdet har avgränsats schablonmässigt till fem kilometers avstånd från de tre nya vindkraftverken enligt exempellayout. Närområdesnivån har en utbredning till havs i Lundåkrabukten och omfattar större delen av Landskronas kommuncentrum. I öster ingår omgivande landsbygd och tätorterna Säby, Vadensjö, Asmundtorp och Saxtorp samt mellanliggande bebyggelse. Närområdesnivån motsvarar en radie med drygt tjugo gånger de nya vindkraftverkens planerade höjd.

Tidigare antikvarisk verksamhet

Riksantikvarieämbetet (RAÄ) bedrev fornminnesinventering inom ekonomiskt kartlagda delar av Sverige mellan åren 1938 och 2002. Landskronas kulturminnen har inventerats en första gång inför utgivning av 1970 års ekonomiska karta. Revideringsinventering genomfördes år 1986 (Jensen 1997:56 ff.). Platsnivån har inte inventerats. Det beror på att den låg under vatten vid förstagångsinventeringens genomförande och bestod av fyllnadsmassor vid revideringsinventeringen. Någon marinarkeologisk utredning inför utfyllnad har inte genomförts. Instrumentet *arkeologisk utredning* som åtgärd för att fastställa om fornlämning berörs av ett arbetsföretag infördes först i 1988 års lag om kulturminnen (SFS 1988:950). Vid uppförande av befintliga vindkraftverk år 2002 fanns ingen grund för beslut om arkeologisk utredning eftersom ingen oskadd naturmark var tillgänglig, havsbotten övertäckt och den berörda ytan understeg en hektar, vilket räknas som ett mindre markområde och där lagrum saknas för beslut om arkeologisk utredning enligt 2 kap. 11 § kulturmiljölagen (även RAÄ Vägledning uppdragsarkeologi 2021:15).

En rad bebyggelseinventeringar är genomförda i Landskrona. Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister förtecknar åtta genomförda inventeringsprojekt i kommunen, delvis med olika inriktningar (2024-01-09). I avsaknad av äldre bebyggelse finns inga genomförda bebyggelseinventeringar helt nära de planerade vindkraftverkens etableringsplatser.

Figur 3. Satellitbild (Google Earth) över undersökningens platsnivå inom fastigheten Lundåkra 2:1 med de fyra befintliga vindkraftverken markerade. Vy mot nordväst.

Metod och material

Kulturmiljöanalys

Som underlag för analys har en byråmässig sammanställning gjorts av olika källmaterial med relevans för uppdragets syften. Byråinventeringen har omfattat källor förtecknade i avsnittet Referenser. Som komplement till byråinventering har olika webbaserade karttjänster nyttjats, tillhandahållna genom bland andra Lantmäteriet, Google Earth och Bing Aerial.

Källmaterial

Denna undersökning förlitar sig till konventionella antikvariska källmaterial och resultat av tidigare undersökningar med tillägg av GIS-data och webbtjänster av relevans för uppdraget, såsom exempelvis

- Riksantikvarieämbetets kulturmiljöregister, Arkivsök, Bebyggelseregister, K-samsök och Kringla,
- allmänna kartor och specialkartor, historiska kartor och lantmäteriakter,
- satellitbilder, flygfoton och ortofoton samt historiska ortofoton via webbtjänster,
- länsstyrelsens nationella och länsvisa geodata,
- excerpter från antikvarisk litteratur och rapporter i biblioteksdatabaser och i webbpublikationer,
- naturgeografisk information via olika webbtjänster,
- Landskronas översikts- och detaljplaner, och
- GIS-data, foto och fotomontage tillhandahållna av beställaren.

Kulturvärdesbedömning

På grund av den planerade verksamhetens karaktär och det berörda områdets lokalisering, och då de planerade vindkraftverkens kulturmiljöpåverkan huvudsakligen är en landskapsfråga sker här ingen värdering av kulturmiljöer, byggnader, fornlämningar etc. annan än den som redan är gjord genom utpekande av särskilda eller allmänna skyddsvärden. Det betyder att det i första hand är miljöbalkens hushållningsbestämmelser (3 kap. 6 §), kulturmiljölagens bestämmelser för skydd av fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkomiljöer (2, 3 och 4 kap.) och den kommunala planering (plan- och bygglagen) som definierar kulturvärde

Bedömning av kulturmiljöpåverkan

Underlag för bedömning av kulturmiljöpåverkan i allmänhet och på riksintressen för kulturmiljövården (3 kap. 6 § miljöbalken) i synnerhet är de anvisningar Riksantikvarieämbetet har givit ut för tillämpning av hushållningsbestämmelserna i miljöbalken (RAÄ Handbok 2014). Av dem framgår att *påtaglig skada* uppkommer när ett område förlorar de värden som motiverat dess utpekande, när värdena försvinner eller förvanskas (tabell 1). Förarbeten till miljöbalken tydliggör att skadan ska vara irreversibel, det ska alltså inte vara möjligt att återskapa de kulturvärden som en gång förstörts (Prop. 1997/98:45).

Tabell 1. RAÄ:s riktlinjer för tillämpning av hushållningsbestämmelserna (RAÄ Handbok 2014:52).

Förändring							
Områdets värden kommer att	försvinna	förvanskas	försvagas	förbli oförändrade	förstärkas	förökas	förädlas
Innebörd	Påtaglig skada		Skada	Neutral påverkan	Förbättring		

Bedömning av kulturmiljökonsekvenser

Grunden för bedömning av kulturmiljökonsekvenser är den följande. Positiva kulturmiljökonsekvenser kan kategoriseras på detta sätt: *Obetydliga till måttliga positiva konsekvenser* är sådana som i ringa eller måttlig grad bidrar till att tydliggöra kulturvärden och kulturhistoriska sammanhang. *Betydande eller stora positiva konsekvenser* uppkommer när särdragen i kulturmiljöer med högt bevarandevärde och/eller högt pedagogiskt värde framhävs och förstärks på ett sådant sätt att helhetsmiljöns strukturer och samband förädlas och förtydligas.

Negativa kulturmiljökonsekvenser kategoriseras på motsvarande sätt. *Obetydliga till små negativa konsekvenser* har ett arbetsföretag när enstaka kulturvärden eller fornlämningar påverkas visuellt eller efter länsstyrelsens beslut jämlikt 2 kap. 13 § kulturmiljölagen tas bort. De enstaka objekten är inte avgörande för förståelse av kulturmiljön eller landskapet. Samband och strukturer kan uppfattas även fortsättningsvis.

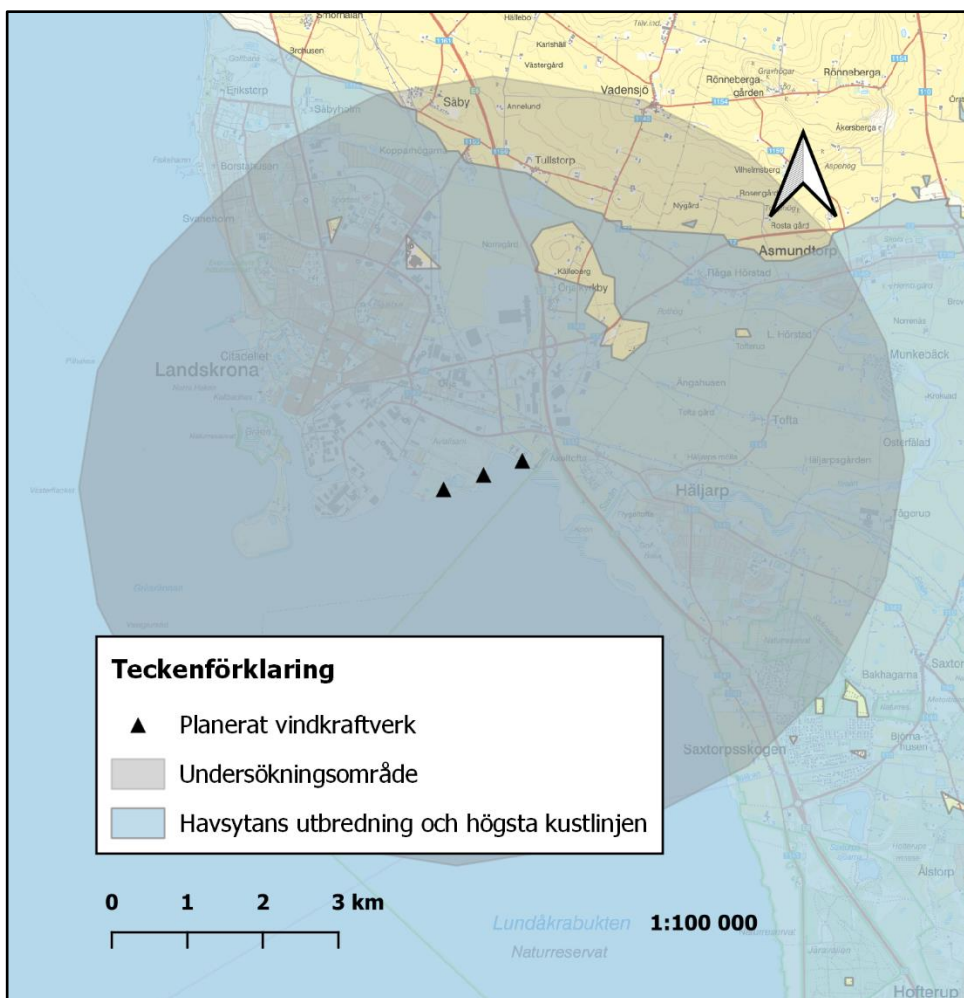
Måttliga till medelstora negativa konsekvenser orsakas av att kulturmiljön fragmenteras så att dess helhet svårligen kan uppfattas. Strukturer och samband försvagas och blir mindre tydliga.

Betydande eller stora negativa konsekvenser uppkommer när kulturmiljöer med högt bevarandevärde och/eller högt pedagogiskt värde tas bort eller på annat sätt påverkas så att helhetsmiljön inte längre kan uppfattas och strukturer och samband bryts.

Områdesbeskrivning

Undersökningsområdet återfinns inom Skånska sydvästslätten, enligt den naturgeografiska regionindelningen av landet (Naturgeografisk regionindelning av Norden 1984:107 ff.). Berggrunden består av kalksten och sandsten. Topografin i undersökningsområdet är tämligen flack men stiger mot nordost och når 60 meter över havet i undersökningsområdets utkant vid Vadensjö i nordost.

Undersökningsområdet ligger huvudsakligen under högsta kustlinjen (figur 4). Områdena vid Örja kyrkby och Vadensjö sockencentrum är undantag. Terrängläget har bestämt det lösa jordtäcket sammansättning (figur 5). Det utgörs huvudsakligen av moränlera i mot väster allt finare fraktioner och övergår närmast dagens strandlinje i postglacial sand och grus, på vilken Landskrona stad är anlagd. Industrimark i södra delen av Landskrona består uteslutande av fyllning. På platsnivå vid de planerade vindkraftverken är höjden över havet 4 meter.

Figur 4. Högsta kustlinjen och havsyntans största utbredning i undersökningsområdet efter senaste inlandsisen (SGU HK 2022-12-29). Skala 1:100 000.

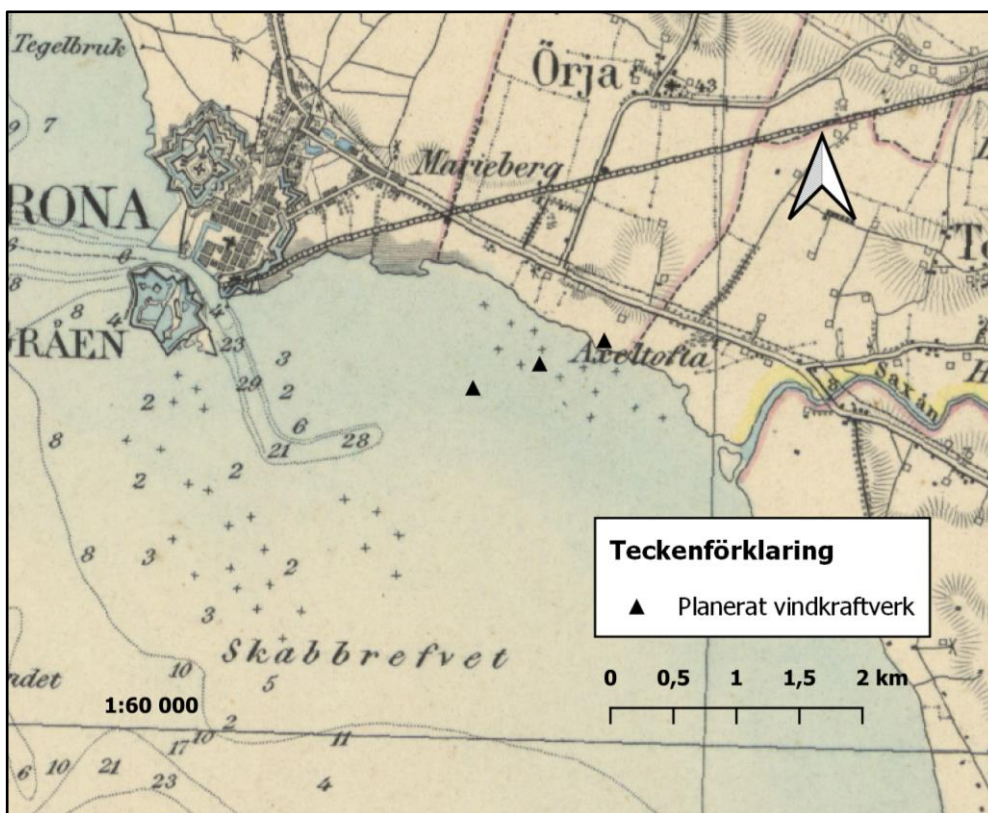

Figur 5. Medan Landskrona är byggt på sand och grus (orange) och moränfinlera (grå fält med vita, liggande L) är större delen av fastigheten Lundåkra 2:1 konstruerad av fyllnadsmassor. Inom fastigheten saknas naturlig mark med undantag av sandmark i den allra östligaste delen vid väg E6 (SGU 2024-01-08). Vertikala ränder visar fyllning. Skala 1:20 000.

Tidigare markanvändning

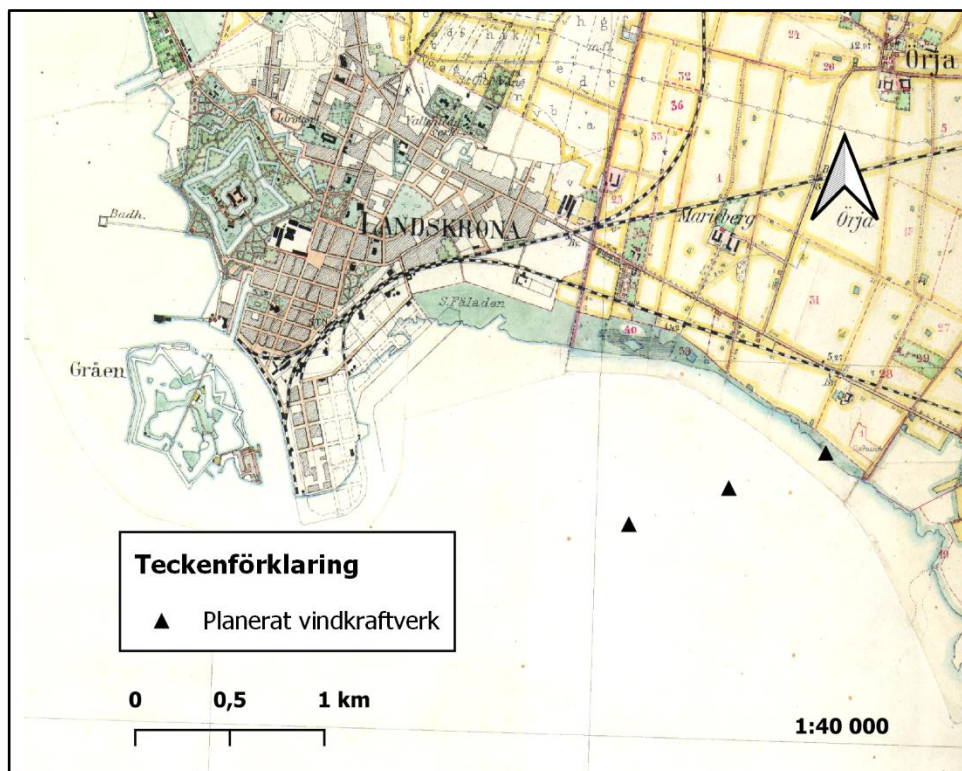
Vindkraftverkens etableringsområde har en kort historia. Utfyllnadsprojekten i Landskrona har omfattat olika delar av kuststräckan och påbörjades tidigt, men det berörda området har legat under vatten in i sen tid.

Den äldsta tryckta kartan över vindkraftverkens planerade lokalisering är generalstabskartan utgiven år 1860. Förstoring av en småskalig rasterkarta förvränger kartobjekten men här breder havsytan ut sig över etableringsplatserna (figur 7).

Figur 7. Generalstabskartan utgavs år 1860 i skala 1:100 000. Här förstord till skala 1:60 000.

På häradsekonomiska kartan (1910-15) har hamnen byggts ut och flera järnvägslinjer tillkommit. De planerade vindkraftverkens etableringsplatser ligger dock fortfarande under vatten, med spridd gårdsbebyggelse i fullåkersbygd som närmaste granne på fastlandet (figur 8).

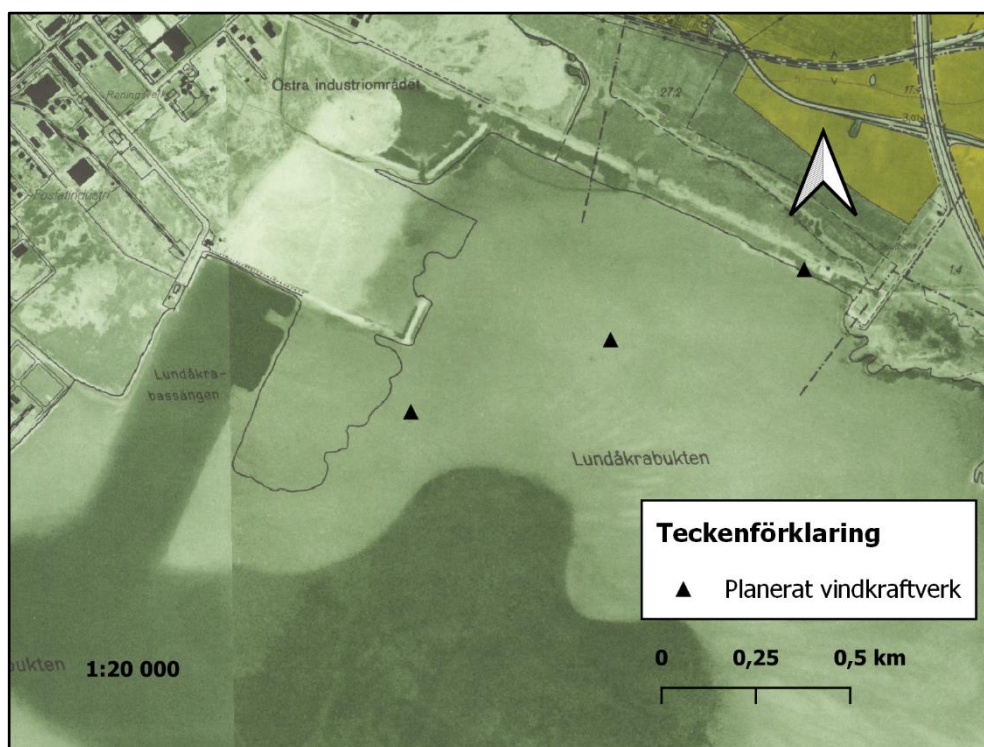
Figur 8. På häradsekonomiska kartan från 1910-15 syns hur utfyllnad av hamnen och västra industriområdet framskridit men ännu inte nått fram till vindkraftverken. Originalets kartskala 1:20 000, här återgiven i skala 1:40 000.

Figur 9. 1960-talets ortofoto visar hur hamnen och industriområdet fortsatt tillväxa mot öster, dock utan att ännu omfatta etableringsplatserna för de planerade vindkraftverken. Original i skala 1:10 000, återges här i skala 1:20 000.

Före 1960-talets underlag i form av flygfoto för en ekonomisk karta har muddring genomförts väster om de planerade vindkraftverken (figur 9). På nästa tryckta kartutgåva, 1970 års ekonomiska karta, syns planerna för utfyllnad av östra industriområdet liksom den muddrade Lundåkrabassängen, där dagens småbåtshamn ligger.

Nästa tryckta kartutgåva är ekonomiska kartan från år 1970 (figur 10). Nu har planering för och genomförande av fortsatt utfyllnad österut av hamn- och industriområdet framskridit. Under 1970-talet fortsatte utfyllnaden och den landmassa som utgör platsnivå i föreliggande rapport kan räkna sin historia från 1970-talets mitt.

Figur 10. 1970 års ekonomiska karta med planerade vindkraftverk. Under kommande år på 1970-talet fylls området för vindkraftverken ut. Kartskala 1:10 000, återges här i skala 1:20 000.

Platsnivåns kulturvärden

Kulturhistoriska lämningar

Inga kulturhistoriska lämningar finns på platsnivå. Varken fornlämningar med högre skyddsvärde enligt 2 kap. kulturmiljölagen eller lämningar med andra antikvariska bedömningar (RAÄ:s kulturmiljöregister 2024-01-08).

Avsaknaden kan förklaras på flera sätt. Dels är utbyggnaden av östra industriområdet och utfyllnaden av Lundåkrabukten beslutad före länsantikvarieorganisationens införande (1976). När länsantikvarier rekryterades till länsstyrelserna skedde en kraftig förstärkning och höjning av ambitionsnivån för regional kulturmiljövård. Ett annat skäl är, att dessa stora markarbeten genomfördes före 1988 års lag om kulturminnen, där åtgärden *arkeologisk utredning* infördes, en åtgärd för att fastställa om fornlämning berörs av ett arbetsföretag. Dessutom skedde de stora markarbetena innan relevansen av marin arkeologi ökat, eller intresset för nyare tidens kulturminnen vaknat.

Skärgårdar, grunda vatten och lägen nära strand innebär generellt faror för sjöfarten och risk för grundstötning och förlisning. Det innebär att numera övertäckta och utfyllda respektive muddrade delar av Lundåkrabukten kan ha rymt marinarkeologiska lämningar. De eventuella lämningarna under vindkraftverkens etableringsplatser får anses vara förstörda.

På fast mark norr om de planerade vindkraftverken har framför allt förhistoriska boplatser och gravar registrerats. Flera av dem är undersökta och helt eller delvis borttagna. Inga av dessa fornlämningar, som samtliga återfinns på nästa skalnivå, närområdet, berörs av generationsväxlingen.

Industriområdets kulturmiljö

Författningsskydd

För delar av fastigheten Lundåkra 2:1 finns en detaljplan (1282K-P2018/12) lagakraftvunnen 2018-06-30 (DP 2018:8). Den yttersta strandremsan med befintliga vindkraftverk ingår emellertid inte i planområdet. Plangränsen går minst 3 meter innanför ledningsstråk för befintliga vindkraftverk och cirka 40 meter innanför strandlinjen. Strandskyddet är upphävt.

Den grunda delen av Lundåkrabukten söder om planområdet och söder om de befintliga vindkraftverken är utpekade som ett utredningsområde för eventuella klimatskyddande åtgärder i samband med stigande havsnivåer.

Tidigare ställningstaganden

I Fördjupad översiktsplan för Landskrona tätort, antagen 2014-06-18, är platsnivån för vindkraftverk tillsammans med området mellan denna och

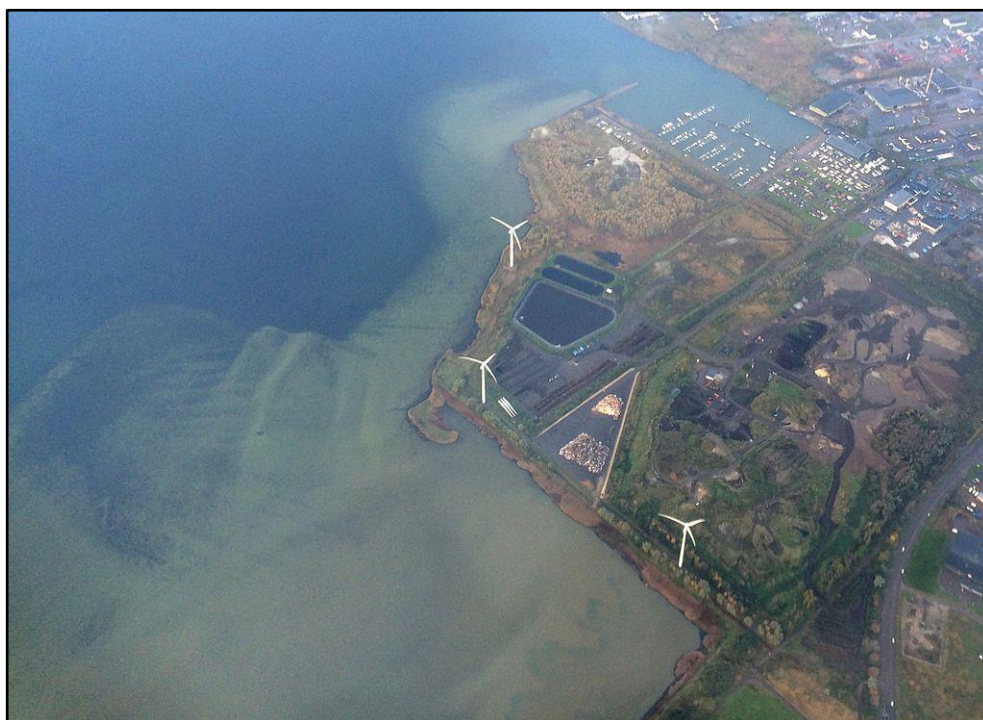
Lundåkrahamnen utpekad som grönområde. Grönområdet bedöms som ett värdefullt naturområde.

Landskronas översiktsplan antogs 2016-04-04. Här redovisas den aktuella delen av Hamnområdet och fastigheten Lundåkra 2:1 som grönstruktur och utvecklingsstråk för rekreation och fritid (ÖP 2016).

Nulägesbeskrivning av etableringsområdet

Väster om vindkraftverken finns vid Lundåkrahamnen uppställningsplatser för husbilar, platser för vinterförvaring av fritidsbåtar samt det ovan nämnda grönområdet (figur 11). Vindparken avgränsas mot norr av kommunens avfallsanläggning och deponi. Mellan vindkraftverken med tillhörande kranplatser går en mindre väg.

Söder om vindparken är den grunda delen av Lundåkrabukten utpekad som utredningsområde för eventuella klimatskyddande åtgärder i samband med stigande havsnivåer. Öster om de fyra vindkraftverken finns Mariebergs skjutområde och hemvist för jakt- respektive pistolskytteklubb.

Figur 11. Arkivfoto. Tre av de fyra befintliga vindkraftverken samt detaljplanens avfallsanläggning och deponiområde till höger i bild. Vy mot nordväst. I bakgrunden syns Lundåkra småbåtshamn och ställplats för husbilar samt grönområde. Foto: Bjoertvedt 2014-10-20 (CC Att. S.A. 4.0., Wikimedia Commons 2023-01-08).

Närområdesnivåns kulturvärden

Kulturmiljö med områdesskydd

Det finns inget kulturresevat (7 kap. 9 § miljöbalken) i undersökningsområdet. Kulturmiljö med områdesskydd behöver därför inte beaktas i det aktuella sammanhanget. Närmaste kulturresevat är Bollaltebygget i Knäreds socken i Halland och Örnans i Örkeneds socken i Skåne, på åtta respektive tio mils avstånd från Lundåkra.

Riksintressant kulturmiljö

I undersökningsområdet ingår hela riksintresset Landskrona och delar av riksintresset Rååns dalgång med mera (figur 14, tabell 2).

Skånes riksintressanta kulturmiljöer är enligt uppgift under revidering. Så länge inga nya beslut föreligger gäller hittillsvarande riksintressebeskrivningar och avgränsningar. Det är Riksantikvarieämbetet som är beslutande i frågor om kulturmiljövårdens riksintresseområden. Landskapskaraktären i undersökningsområdet innebär, att eventuella framtida ändringar av riksintressenas utbredning och beskrivning inte är avgörande för ställningstaganden i föreliggande rapport.

Världsarv

Närmaste världsarv är Grimetons radiostation utanför Varberg i Halland och Örlogsstaden Karlskrona i Blekinge. De återfinns på 14 respektive 17 mils avstånd och berörs inte av den planerade generationsväxlingen. Danska världsarv i Hilleröd och Helsingör ligger närmare Landskrona, men fortfarande på 3,1 respektive 2,4 mils avstånd, varför inte heller dessa behöver beaktas.

Tabell 2. Kulturvärden på närområdesnivå: riksintressant kulturmiljö 3 kap. 6 § MB i undersökningsområdet (RAÅ Riksintressen M län 2023:20 f.). Se figur 14.

Kulturvärde	Motivering	Uttryck	Avstånd till närmaste planerade VKV	Avstånd till närmaste befintliga VKV
Landskrona M26	<i>Fästningsstad</i> , som under 1600- och 1700-talen planerades och byggdes ut för att bli huvudort i Skåne. Staden bevarar, i planmönster och bebyggelse, spår från senmedeltidens av kungen anlagda och befästa stad, 1500- och 1600-talens slottsanläggning med allt mer förstärkta befästningar och den omfattande utvidgningen på utfylld mark efter 1700-talets mitt samt förändringar efter att fästningen lagts ner.	Rester av den ovanligt regelbundna medeltida stadsplanen. Slottet, påbörjat 1549, med successivt utbyggda befästningssystem årtiondena kring 1600-talets mitt och under 1700talet. Den nya staden som uppfördes på utfyllnadsmark efter ett beslut 1749, med inre hamnkanal och en rutnätsplan med svagt radierande långgator, kasernbyggnader och samlad, av 1700-talet präglad, stenhusbebyggelse, samt befästningsanläggningarna på grundet Gråen. Den tidigare befästningszonen som efter nedläggningen på ett karaktäristiskt sätt fick ge plats åt ett bälte av offentliga byggnader och parker. Koloniträdgårdsområdet som visar ett sätt att nyttiggöra den statliga marken när den inte längre behövdes för försvarsändamål. De under 1800-talets senare del framvuxna stadsområdena runt den gamla stadskärnan, som tvärt emot gängse stadsbyggnadsprinciper fick ett oregelbundet gatunät, uppbyggt kring de gamla infartsvägarna och en oplanerad bebyggelse utmed dessa. Bebyggelse som speglar det sena 1800-talet, det tidiga 1900-talets villa- och egnahemsområden och den äldre stadens funktionella och sociala skiktning. <i>I området ingår även:</i> Saxåns submarina fåra mellan staden och Gråen, med flera 1600-talsvrak och andra marinarknologiska lämningar på havsbotten.	1,7 kilometer	0,2 kilometer
Rååns dalgång med mera M10	<i>Dalgångsbygd</i> kring Råån och svagt kuperat öppet odlingslandskap där ett omfattande och landskapsdominerande fornlämningsbestånd vittnar om bosättningskontinuitet alltsedan stenåldern. Stora <i>bymiljöer</i> , gårds- och säteribildningar som väl speglar traktens bosättningsmönster och byggnadsskick samt genom dalgångens rika lerfyndigheter, lämningar efter stenkols- och lerbrytning samt betydande tillverkning av tegel och lergods fr.o.m. 1800-talets slut. (<i>Vägmiljö, Slottslandskap, Boställsmiljö, Industrimiljö.</i>)	Talrika landskapsdominerande och samlade <i>fornlämningsmiljöer</i> från sten- och bronsåldern i form av gånggrifter och vidsträckt gravfält. Variationsrikt odlings- och beteslandskap av skifteskaraktär med bevarat väg- och hägnadssystem, alléer, samt spritt bebyggelsemönster, Glumslövs och Rönneberga backar. <i>Kyrkbyar</i> med 1800-tals kyrkor i Säby, Vadensjö, Härslöv och Asmundtorp - den sistnämnda i monumentalt nygotik och med ett dominerande läge. <i>Fiskelägena</i> Ålabodarna och Sundvik. Örenäs slott från 1700-talet, Säbyholms herrgård med 1700-1800-tals bebyggelse, Säbyholms mölla, överstebostället Hilleshög, och utefter kustzonen lertag och andra lämningar efter tidigare tegelframställning. (Miljön berör även Helsingborgs och Svalövs kommuner.) <i>I området ingår även:</i> Lämningar efter skansar på flera platser utmed kustzonen mellan Ålabodarna och Borstahusen. Skansarna har ingått i Öresundskustens försvarssystem under 1700-talet.	3,8 kilometer	2 kilometer

Fornlämningar

Fornlämningar förekommer norr om den berörda fastigheten men inte inom densamma, av skäl som klargjorts tidigare. De utgörs främst av förhistoriska gravar och boplatser (tabell 3, figur 12). Eftersom inga fornlämningar berörs fysiskt är ingen tillståndsprovning enligt 2 kap. kulturmiljölagen aktuell i fallet med den planerade generationsväxlingen.

Vissa särskilt sevärda fornlämningsmiljöer vårdas och skyltas. Det finns tre sådana fornvårdsobjekt i undersökningsområdet (tabell 4, figur 14). Alla fornvårdsobjekten har befintliga vindkraftverk på närmare avstånd än de aktuella inom Lundåkra 2:1, varför de inte beaktas vidare här.

Tabell 3. Registrerade lämningar i närområdet till Lundåkra 2:1 (2024-01-08). Se figur 12.

Lämningsnr	Lämningstyp	Beskrivning	Antikvarisk bedömning
L1986:2304	Härd, 2 st, undersökta och borttagna		Ingen antikvarisk bedömning
L1986:898	Boplats, undersökt och borttagen	Stolphål och gropar	Ingen antikvarisk bedömning
L1987:7287	Gravfält, delundersökt	3 högar och 2 flatmarksgravar	Fornlämning
L1987:7290	Hög, vid digitalisering överförd till L1987:7287	Grav	Ingen antikvarisk bedömning
L1987:7291	Hög, vid digitalisering överförd till L1987:7287	Grav	Ingen antikvarisk bedömning
L1988:3537	Hög	Grav	Fornlämning
L1988:3538	Hög, rest av	Grav	Fornlämning
L1988:3539	Hög, uppgift om på 1761 års karta	Grav	Ingen antikvarisk bedömning
L1988:3618	Hög, uppgift om på 1761 års karta	Grav	Ingen antikvarisk bedömning
L1988:3622	Boplats, undersökt och borttagen	Flintredskap och -avfall	Ingen antikvarisk bedömning
L1988:4107	Boplatsområde, delundersökt	6 boplatsgropar, 1 härd, 3 boplatslager och 7 stolphål. Flintredskap och -avfall.	Fornlämning
L1988:4271	Vägmärke	Milstolpe daterad 1829	Fornlämning
L1988:4273	Hög, uppgift om på 1761 års karta	Grav	Ingen antikvarisk bedömning
L1988:4274	Fornlämningsliknande bildning	Naturbildning	Ej kulturhistorisk lämning
L1988:4304	Hög, uppgift om på 1761 års karta	Grav	Ingen antikvarisk bedömning
L1988:7052	Boplats, delundersökt		Fornlämning
L2022:5535	Fyndplats	1 pistolkula av bly	Ingen antikvarisk bedömning

Figur 12. Registrerade kulturhistoriska lämningar inom en kilometer från närmaste planerade vindkraftverk (RAÄ:s kulturmiljöregister 2024-01-08). I buffertens sydvästra del och utanför kartutsnittet finns inga registrerade lämningar. Av karttekniska skäl är inte samtliga lämningar redovisade med lämningsnummer. För dem hänvisas till Riksantikvarieämbetets Fornsök. Skala 1:12 500.

Tabell 4. Fornvårdsobjekt i undersökningsområdet och avstånd till befintligt vindkraftverk och till planerat vindkraftverk (VKV) inom Lundåkra 2:1. Se figur 14.

ID	RAÄ Lämningss-nummer	Ortnamn, namn	Socken	Lämningstyp	Avstånd i kilometer till planerat VKV	Avstånd i kilometer till närmaste befintliga VKV
M42	L1988:263	Råga Hörstad, Rothög	Asmundtorp	Gravhög, bronsålder	2,9 km	0,3 km
M110	L1988:7842	Annelund, Ormhögen	Vadensjö	Gravhög, bronsålder	4,9 km	3,8 km
M227	L1989:9629	Rosta gård, Tiphög	Asmundtorp	Gravhög, bronsålder	4,8 km	2,0 km

Skyddad bebyggelse

Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister redovisar 32 byggnader av särskilt intresse i det aktuella undersökningsområdet (tabell 4, figur 14). Två av dem är inventerade men omfattas inte av något särskilt skydd i 3 eller 4 kap. kulturmiljölagen eller genom förordningen om statliga byggnadsminnen (SFS 2013:558). För dem gäller plan- och bygglagens bestämmelser. En tredje är ett hävt byggnadsminne.

Bland de resterande 29 byggnaderna finns fem enskilda byggnadsminnen och 18 statliga byggnadsminnen. Sex är kyrkobyggnader. Samtliga byggnadsminnen utom Häljarps mölla återfinns inom Landskronas riksintresseområde. Utanför Landskrona riksintresseområde finns framför allt sockenkyrkorna, som representanter för byggnader med särskilt skydd.

Tabell 5. Inventerade respektive särskilt skyddade byggnader i undersökningsområdet (RAÄ:s bebyggelseregister 2024-01-09). Se figur 14.

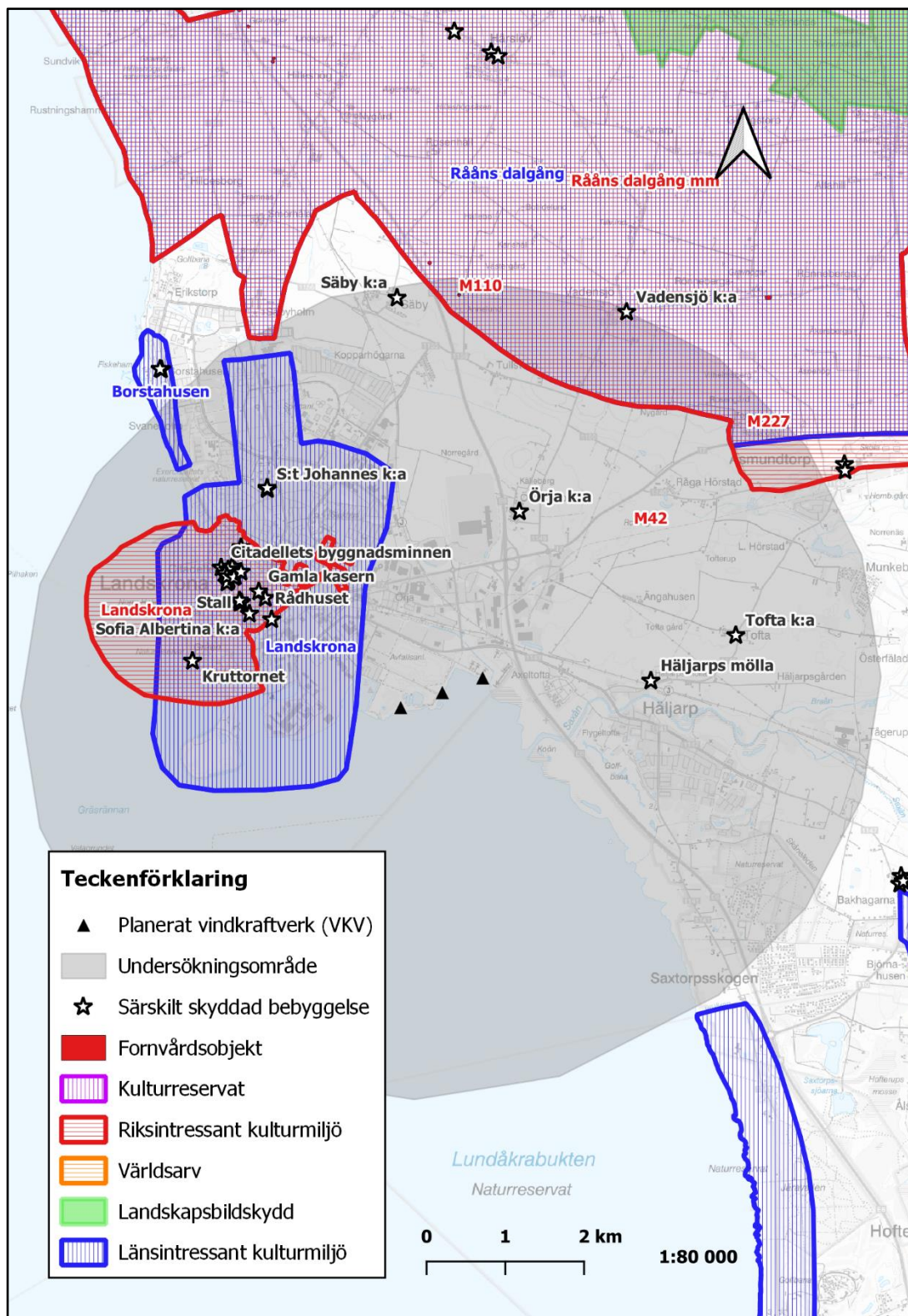
Fastighets- och byggnadsbeteckning	Populärt namn	Årtal	Funktioner	Huvudgrupp	Lagskydd
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 10	Fortifikationsstathuset	1700-1749	Förråd	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 17	Tyghuset	1700-1749	Tyghus	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 18	Officersflygeln	1700-1749	Officersförläggning	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)

Fastighets- och byggnadsbeteckning	Populärt namn	Årtal	Funktioner	Huvudgrupp	Lagskydd
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 19	Smedjan	1700-1749	Smedja	Hantverk och manufaktur	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 20	Grindvaktstugan		Grindstuga	Bostadsbebyggelse	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 21	Kokhuset	1549-1559	Torn	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 22	Västtornet	1549-1559	Torn	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 23	Norra rundeln	1549-1559	Torn	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 3	Gula kasernen	1700-1749	Kasern	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 4	Kronobageriet	1700-1749	Bostadshus, Kronobageri	Bostadsbebyggelse, Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 5	Underofficersbostaden	1700-1749	Officersförläggning	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 6	Kommendantsflygeln	1549-1559	Bostadshus	Slott och herrgård	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 7	Garage		Garage	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 8008	Slott	1549-1559	Slott	Slott och herrgård	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 8009	Sjukhuslängan	1549-1559	Ej utrett	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 8024	Fängelsetornet	1549-1559	Torn	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 2:1 - Husnr 88	Krutlaboratoriet		Laboratorium	Utbildning och vetenskap	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Citadellstaden 5:1 - Husnr 1		1961	Kyrka	Religionsutövning	

Fastighets- och byggnadsbeteckning	Populärt namn	Årtal	Funktioner	Huvudgrupp	Lagskydd
Landskrona Citadellstaden 5:1 - Husnr 3	S:t Johannes kyrka	1961	Kyrka	Religionsutövning	Kyrkligt kulturminne. 4 kap. KML
Landskrona Citadellstaden 1:8 - Husnr 1	Sofia Albertina kyrka	1754-1788	Plantyp-Korsplan, latinsk	Religionsutövning	Kyrkligt kulturminne. 4 kap. KML
Landskrona Gamla bryggan 19 - Husnr 1	Tranchellska huset	1890-1894	Bostadshus	Bostadsbebyggelse	Byggnadsminne (BM) 3 kap. KML
Landskrona Gamla bryggan 19 - Husnr 2	Stall	1890-1894	Stall	Boställe och tjänstebostad	Byggnadsminne (BM) 3 kap. KML
Landskrona Gamla bryggan 4 - Husnr 1	Fortifikationshuset	1754-1757	Bostadshus	Boställe och tjänstebostad	Byggnadsminne (BM) 3 kap. KML
Landskrona Gamla kasern 1 - Husnr 1	Gamla kasern	1751-1760	Kasern	Försvarsväsende	Byggnadsminne (BM) 3 kap. KML
Landskrona Gamla rådstugan 11 - Husnr 1	Rådhuset	1884	Brandstation, Häkte/arrest, Polishus	Samhällsservice och teknisk försörjning, Rättsväsende, Offentlig förvaltning	
Landskrona Häljarp 2:5 - Husnr 1	Häljarps mölla	1784	Väderkvarn	Jordbruk	Byggnadsminne (BM) 3 kap. KML
Landskrona Lundåkra 10:2 - Husnr 1	Kruttornet	1800-1829	Försvarstorn	Försvarsväsende	Statligt byggnadsminne (SBM). Förordning (2013:558)
Landskrona Lundåkra 3:11 - Husnr 8005		1865	Stationshus	Kommunikation	Hävt byggnadsminne enligt 3 kap. KML
Landskrona Säby 19:1 - Husnr 1	Säby kyrka	1100-1349	Kyrka, Plantyp-Enskeppig salkyrka	Religionsutövning	Kyrkligt kulturminne. 4 kap. KML
Landskrona Tofta 27:1 - Husnr 1	Tofta kyrka	1100-1349	Plantyp-Enskeppig salkyrka	Religionsutövning	Kyrkligt kulturminne. 4 kap. KML
Landskrona Vadensjö 35:1 - Husnr 1	Vadensjö kyrka	1100-1349	Plantyp-Enskeppig salkyrka	Religionsutövning	Kyrkligt kulturminne. 4 kap. KML
Landskrona Örja 32:2 - Husnr 1	Örja kyrka	1868	Plantyp-Enskeppig salkyrka	Religionsutövning	Kyrkligt kulturminne. 4 kap. KML

Figur 13. Arkivfoto. Byggnadsminnet Häljarps mölla. Foto: Jorchr, 2011-10-13 (CC BY S.A. 3.0, Wikimedia Commons 2024-01-08).

Figur 14. Kulturvärden i undersökningsområdet. Skala 1:80 000.

Skyddad landskapsbild

Skyddad landskapsbild enligt kvardröjande bestämmelser i 19 § naturvårdslagen förekommer inte i undersökningsområdet. Närmaste område med landskapsbildskydd återfinns på åtta kilometers och större avstånd från närmaste planerade vindkraftverk, och på 165 meters avstånd från närmaste befintliga vindkraftverk, som alltså är lokaliserat kant-i-kant med det skyddade området i fråga. Även Ven har en i sin helhet skyddad landskapsbild men ligger på 9,6 kilometers avstånd från de planerade vindkraftverken och huvudsakligen utom synhåll från dem (figur 15).

Figur 15. Vy från Ven och Bäckvikens fiskehamn mot Landskrona i sydost (Google Earth streetview © Google 2023-01-08). I bildens mitt skimtar Citadellet på närmare sju kilometers avstånd.

Länsintressant kulturmiljö

Tre kulturmiljöer i undersökningsområdet är av regionalt intresse, Borstahuset, Landskrona och Rååns dalgång (Länsstyrelsen 2024-01-08). Länsintresseområdena omfattas av allmänna hänsynskrav. Delar av de två sistnämnda ingår i riksintressant kulturmiljö enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, men det förstnämnda, Borstahuset, har inte ansetts riksintressant. Länsstyrelsens karaktärisering av kulturmiljöerna återges här.

Borstahuset. Borstahusens fiskeläge från senare delen av 1700-talet och hamn från senare delen av 1800-talet. Namnet anses gå tillbaka på släktnamnet Borst. Området exemplifierar de under sena 1700-talet och 1800-talet

uppkomna fiskelägena med reglerad bebyggelsestruktur. Den väl bibehållna bebyggelsen skildrar Borstahusens utveckling från renodlat fiskeläge till ett av sjöfart dominerat kustsamhälle. Borstahusens regionala intresseområde återfinns på fyra kilometers avstånd från närmaste planerade vindkraftverk.

Landskrona. Landskrona speglar genom stadsplan och äldre bebyggelse den skånska stadens utveckling från 1500-talet till modern tid. Särskilt framträdande är 1700-talet med såväl samlade miljöer som enskilda värdefulla byggnader. Stadens betydelse som fästning är kraftigt understruken genom Citadellet och Gråen. Landskronas utveckling under 1800- och 1900-talen visas i offentliga byggnader, parker och välbevarade bostadsområden, men också genom hamnen och järnvägens betydelse för industrin. Kolonierna på citadellsområdet har social- och kulturhistoriskt värde genom välbevarade byggnader och trädgårdar från olika tidsåldrar. Kulturmiljön enligt den regionala avgränsningen återfinns på 0,5 kilometers avstånd från närmaste planerade vindkraftverk, vilket förklaras av att moderna industri- och hamnområden ingår som kärnvärden i kulturmiljön.

Rååns dalgång. Området åskådliggör en kontinuerlig utveckling av landskapet från yngre stenålder till nutid. Den agrara inriktningen har varit dominerande. Av särskild betydelse för området är de landskapspräglade fornlämningarna från olika tider, det av de medeltida godsens präglade slottslandskapet, plattgårdarna från 1800-talet, Råås gatunät och bebyggelse samt betesmarkerna och det öppna jordbrukslandskapet. Särskilt intresse är knutet till fornborgen samt även sliprännorna och järnåldersgravfältet. I Vallåkra finns även den gamla skjutsstationen som vittnar om det organiserade vägväsende som växt fram i landet från andra hälften av 1600-talet och därutöver finns stenkärlsfabriken från 1800-talets mitt. Det obrutna synfältet mellan skansarna och vattnet är viktigt. Kulturmiljön återfinns på 4,3 kilometers och större avstånd från länsintresseområdet.

Annan kulturmiljö som omfattas av allmänna hänsynskrav

Länets kulturmiljöprogram (KMP 2006) är tematiskt utformat och omfattar i undersökningsområdet utöver ovannämnda kulturvärden även länsintresset Skånelinjen. Skånelinjen eller Per Albin-linjen uppfördes åren 1939–1940 och utökades och förstärkte fortlöpande under beredskapstiden. Den skulle fungera som en befästningslinje längs den södra kusten. Skånelinjen sträckte sig från Båstad till Bromölla och skulle förhindra att fiendliga trupper nådde land. Generationsväxlingen berör inte några fysiska spår av Skånelinjen.

Kulturmiljöpåverkan

Fysisk påverkan

Fysisk påverkan sker genom markarbeten för nedmontering av befintliga och uppförande av nya vindkraftverk. Den befintliga kulturmiljön, det konstruerade industriområdets och vindparkens kulturmiljö, är inte känslig för generationsväxlingens ingrepp. Kulturvärden i form av exempelvis forn-lämningar förekommer inte här. Den fördjupade översiktsplanens grönområde påverkas i grad men inte i art av generationsväxlingen.

Slutsatsen är att generationsväxlingen inte innebär fysisk påverkan på något kulturvärde med särskilt skyddsvärde.

Audiell påverkan

Kulturvärden kan i objektiv mening inte skadas eller förstöras av aktuell audiell påverkan. De planerade vindkraftverken alstrar mekaniska och aerodynamiska ljud av samma slag som alstras av befintliga vindkraftverk. Påverkan avtar med ökande avstånd och är avhängig vindförhållandena vid varje given tidpunkt. Den audiella påverkan kan antas nå maximum lokalt, vid etableringsplatserna för vart och ett av de tre planerade vindkraftverken men minskar med ökande avstånd.

Även närområdesnivån påverkas audiellt. Hamnområden och industriell verksamhet under både äldre tid och i dag är förknippade med audiell påverkan. Bullerkällor är inneboende element i en given industrimiljö. På närområdesnivå förekommer utöver ljudalstrande vindkraftverk även bullerkällor i industrimiljön, audiell påverkan av den vältrafikerade motorvägen E6 och annan fordonstrafik samt tillfällig audiell påverkan av verksamhet vid närbelägna skjutbanor, som är lokaliserade mellan vindkraftverk och motorväg.

Avstånd till högre kulturvärden tillsammans med övrig audiell påverkan i den berörda delen av närområdesnivån innebär att kulturmiljöpåverkan av vindkraftverkens ljud inte behöver beaktas. Slutsatsen här är att generationsväxlingen varken fysiskt skadar kulturvärden eller i den samlade ljudbilden negativt påverkar upplevelser av kulturvärden på närområdesnivån. På trakt- och fjärnivå uppkommer ingen audiell påverkan.

Visuell påverkan

Visuell påverkan på **platsnivå** förändras när fyra vindkraftverk ersätts av tre. Färre vindkraftverk kan antas innebära mindre påverkan än fler. Skillnaden i höjd behöver beaktas, men navhöjd 150 meter i stället för navhöjd 78 meter torde vara svår att uppfatta lokalt vid de tre vindkraftverken, utan kräver att betraktaren förflyttar sig till något avstånd från dem.

Som underlag för bedömning av visuell kulturmiljöpåverkan finns fotomontage som illustrerar de planerade vindkraftverkens synlighet från olika vinklar och avstånd (figur 16–26).

Figur 16. FP01. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 1,4 kilometers avstånd. Vy från Saxån mot väster. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Återges förminskat. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Figur 17. FP02. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 10,5 kilometers avstånd. Vy från Barsebäcks badhotell mot nordnordväst. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Återges förminskat. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Figur 18. FP03. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 7,2 kilometers avstånd. Vy från Järavallen mot nordnordväst. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Återges förminskat. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Figur 19. FP04. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 0,9 kilometers avstånd. Vy från Axeltofta mot västnordväst. Väg E6 till höger i bild. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Figur 20. FP05. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 3,3 kilometers avstånd. Vy från Tofta mot västsydväst. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Återges förminskat. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Figur 21. FP06. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 0,8 kilometers avstånd. Vy från Gubbhögsgatan mot söder. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Återges förminskat. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Figur 22. FP07. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 3,6 kilometers avstånd. Vy från Lindeshamn mot sydost. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Återges förminskat. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Figur 23. FP08. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 4,8 kilometers avstånd. Vy från Vadensjö mot sydväst. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Återges förminskat. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Figur 24. FP09. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 6 kilometers avstånd. Vy från Rönneberga backar mot sydväst. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Återges förminskat. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Figur 25. FP10. 150 meter höga vindkraftverk (navhöjd) på 2,3 kilometers avstånd. Vy från Landskrona centrum mot ostsydost. Fotomontage: Renewable Sweden AB. Återges förminskat. Hänvisning till originalmontaget för korrekt återgivning.

Av fotomontagen framgår att havsytan och det öppna odlingslandskapet erbjuder långa och vida sikstråk. Sikthindren är få och föreligger framför allt i Landskrona centrum, där bebyggelsen verkar siktavvärjande (figur 25). Varken topografi eller vegetation reducerar synlighet förrän på mycket stora avstånd, på trakt- eller fjärrnivå.

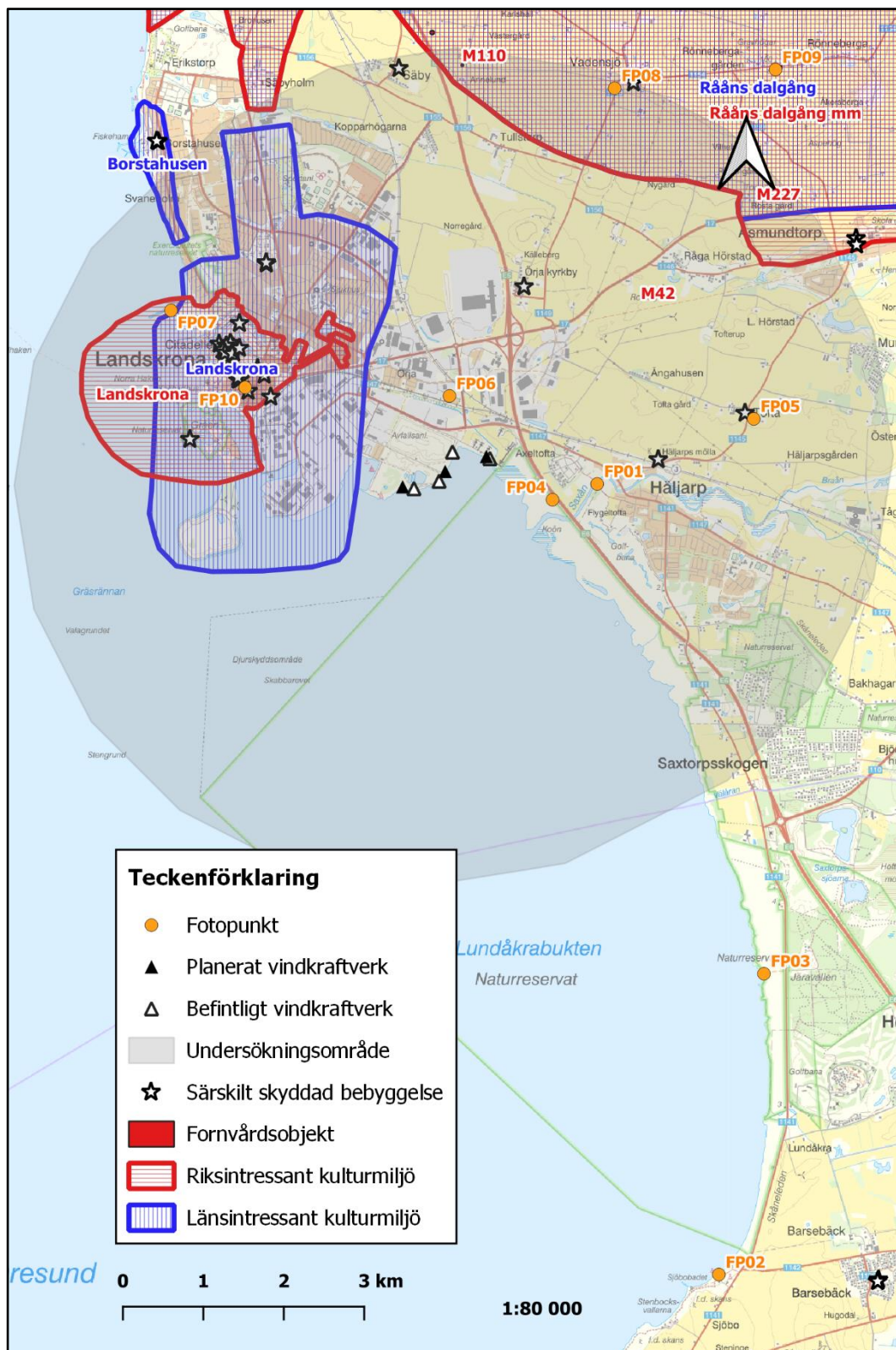
Det är därför framför allt avstånd som reducerar visuell påverkan, men till avstånd ska läggas väderleksförhållanden, tidpunkt på dygnet och årstid. Ökande avstånd reducerar vindkraftverkens upplevda skala. Där betraktaren näraliggande referensobjekt förekommer kommer de planerade vindkraftverken upplevas reduceras i skala och dominans utebli, enligt känt mönster (Vindkraftshandboken 2009:49) (figur 20 och 26).

I mörker blir den visuella påverkan av vindkraftverken obetydlig eftersom deras hinderbelysning konkurreras ut av annan, starkare belysning i Landskrona centrum.

Slutsatsen här är, att trots god synlighet och avsaknad av sikthinder innebär landskapets karaktär och grad av modernisering, vindkraftverkens lokalisering till ett hamn- och industriområde och kontinuiteten i vindbruket på platsen omständigheter som gör platsvalet lämpligt för fortsatt vindbruk enligt planerna för generationsväxlingen.

Tabell 6. Fotopunkter och avstånd i kilometer, avrundat nedåt, mellan fotopunkt och avstånd avrundat nedåt till närmaste planerade vindkraftverk inom Lundåkra 2:1. Se figur 26.

Foto-punkt	Ortnamn	E-koordinat	N-koordinat	Meter över havet	Avstånd i kilometer till närmaste planerade VKV
FP01	Saxån	368363	6192399	4,6	1,4
FP02	Barsebäcks badhotell	369870	6182538	2,7	10,5
FP03	Järavallen	370439	6186288	2,5	7,2
FP04	Axeltofta	367804	6192199	5,5	0,9
FP05	Tofta kyrka	370315	6193203	11,5	3,3
FP06	Gubbhögsgatan	366525	6193492	5,5	0,8
FP07	Lindeshamn	363068	6194557	1,5	3,6
FP08	Vadensö	368590	6197325	59,5	4,8
FP09	Rönneberga backar	370588	6197551	102,5	6
FP10	Landskrona centrum	363991	6193599	1,8	2,3

Figur 26. Fotopunkter och kulturvärden. Se tabell 6. Skala 1:80 000.

Landskapets sårbarhet

I Landskronas fördjupade översiktsplan från 2014 är landskapsbilden beskriven. Stadssiluetten präglas av bland annat miljonprogrammets storskaliga bostadsområde, Karlslund, hamnens kranar och befintliga vindkraftverk på Gråen samt vattentorn och högre industribyggnader.

I norr sker en gradvis övergång mellan land och stad men i söder är övergången tydligare, där de flacka strandängarna övergår i hamn- och industriområde samt vindparker. Tydliga landmärken utgörs av vindkraftverk och hamnkranar. Från öster finns vida siktstråk utan egentliga sikthinder. I förgrunden finns järnväg samt motorväg med logistikanläggning.

För den som närmar sig Landskrona från väster framträder staden som omgiven av en trädridå med uppstickande vattentorn, industribyggnader och vindkraftverk, men även med värdefulla kulturmiljöinslag, framför allt i form av Citadellet och kyrktornen. (FÖP 2014:31.)

Undersökningsområdets landskap utgör inte ett ålderdomligt landskap utan spår av modern samhällsutbyggnad. I stället varvas storskaliga inslag av modernisering med ålderdomliga inslag. Här förekommer både punktobjekt av särskilt kulturhistoriskt intresse, exempelvis i form av byggnadsminnen och kyrkobyggnader, och av kulturmiljöer varav enstaka med högre skyddsvärde såsom riksintresseområdena.

Med anledning av landskapets varierade karaktär och då de moderna inslagen dominerar i de planerade vindkraftverkens omedelbara närhet, samt på grund av det tidigare vindbruket här och på ytterligare två platser i undersökningsområdet, bedöms landskapet inte sårbart för planerad generationsväxling.

Platsnivåns kulturvärden

Platsnivån bedöms med undantag av bruksvärdet som grönområde antingen sakna kulturvärden som kan bedömas med kulturmiljövårdens konventionella parametrar eller besitta värden som inte påverkas inte av den planerade generationsväxlingen. Nuvarande nyttjande påverkas inte av generationsväxlingen annat än tillfälligt, under nedmonterings- och anläggningsfasen.

Närområdets kulturvärden

Av samma skäl bedöms närområdets kulturvärden, dokumentvärden och kunskapsvärden, upplevelsevärden, förstärkande värden och bruksvärden inte förändras av generationsväxlingen. Där förändring uteblir annat i visuell mening, genom färre men högre vindkraftverk, uppstår varken skada eller förstärkning och förtydligande av kulturvärden.

Konsekvenser för kulturmiljön

Platsnivå

Kulturmiljökonsekvensen på platsnivå av det planerade arbetsföretaget bedöms bli obetydlig. Inga höga kulturvärden berörs och miljön har tids- och egenskapssamband med det planerade vindbruket, moderna anläggningar i industriell skala, lokaliserade till konstruerad mark.

Den sammantagna bedömningen är, att de planerade vindkraftverken kommer att ha kulturmiljökonsekvenser i den lägsta ordningen enligt den bedömningsgrund som tillämpas här, vilket är *obetydliga till små negativa konsekvenser*.

Närområdesnivå

På närområdesnivå kan de nya, högre vindkraftverken bli synliga från andra utsiktsplatser än de tidigare, lägre verken. Tvärt emot en populär föreställning innebär vindkraftverks synlighet från ett högt kulturvärde, i första hand ett med områdesskydd eller hushållningsbestämmelser i miljöbalken, inte det samma som otillåten *påtaglig skada*. Påstående styrks av det mycket stora antalet vindkraftverk som uppförts i landet inom synhåll från framför allt kulturmiljövårdens riksintresseområden men även kulturresevat.

För att villkoren för påtaglig skada ska vara uppfyllda krävs att skadan är permanent och så omfattande att de värden som gått förlorade inte kan återskapas eller ersättas (Prop. 1997/98:45). Riksantikvarieämbetet har förtydligat att kulturmiljön ska förstöras eller förvanskas, för att innebära påtaglig skada (RAÄ Handbok 2014:52).

Kulturmiljökonsekvenserna av det planerade arbetsföretaget bedöms med anledning av den låga graden av kulturmiljöpåverkan *utebli eller bli obetydliga till små negativa*, där den negativa aspekten kan vara en i förhållande till nuläget förändrad grad av synlighet, men inte innebär någon förändring av kulturmiljöernas värden (tabell 7).

Trakt- och fjärrnivå

På traktnivån uppkommer ingen negativ kulturmiljöpåverkan, varför arbetsföretagets kulturmiljökonsekvenser bedöms *utebli eller bli obetydliga, varken positiva eller negativa*.

Åtgärdsförslag

Med anledning av avsaknad av fornlämningspotential och huvudsakligen liten kulturmiljöpåverkan liksom tämligen obetydliga konsekvenser för kulturmiljön föreslås inga åtgärder, skyddsåtgärder eller annat, med avseende på kulturmiljö.

Tabell 7. Kulturmiljökonsekvensbedömning.

Konsekvens	Villkor	Platsnivå	Närområdesnivå	Trakt- och fjärrnivå
<i>Obetydliga till små negativa konsekvenser</i>	Enstaka kulturvärden eller fornlämningar påverkas visuellt och enstaka fornlämningar tas bort efter länsstyrelsens beslut jämlikt 2 kap. 13 § kulturmiljölagen. De enstaka objekten är inte avgörande för förståelse av kulturmiljön eller landskapet. Samband och strukturer kan uppfattas även fortsättningsvis.	Inga kulturvärden föreligger lokalt. Generationsväxling innebär en förändring i grad, inte art, och omgivande vindparker kan samverka med de planerade på ett sätt som endast obetydligt skiljer sig från nuvarande tillstånd.	I fallen Landskrona och Rååns dalgångs riksintressanta kulturmiljöer, vars kulturvärden resulterat i hushållningsbestämmelser, dock inte prövade i domstol, bedöms avståndet till vindkraftverk i kombination med landskapets varierade karaktär och rikhaltiga inslag av dominerande och ljudalstrande anläggningar vara tillräckligt för att inte negativt påverka upplevelsen av någon kulturmiljö med högre skyddsvärden. Påtaglig skada kan inte uppkomma då ingen förvanskning eller förstörelse av kulturvärden inträffar. Samband och strukturer kan även fortsättningsvis uppfattas.	Ingen påverkan av ett sådant slag som hindrar landskapets läsbarhet eller förståelsen av kulturmiljön uppkommer på grund av alltför stora avstånd som reducerar synlighet och upplevd skala.
<i>Måttliga till medelstora negativa konsekvenser</i>	Kulturmiljön fragmenteras så att dess helhet svårigen kan uppfattas. Strukturer och samband försvagas och blir mindre tydliga.	Villkoren är inte uppfyllda då ingen fragmentering av kulturmiljön eller försvagning av samband uppkommer.	Villkoren är inte uppfyllda då ingen fragmentering av kulturmiljön eller försvagning av samband uppkommer..	Villkoren är inte uppfyllda då ingen fragmentering av kulturmiljön eller försvagning av samband uppkommer.
<i>Betydande eller stora negativa konsekvenser</i>	Kulturmiljöer med högt bevarandevärde och/eller högt pedagogiskt värde tas bort eller på annat sätt påverkas så att helhetsmiljön inte längre kan uppfattas och strukturer och samband bryts.	Villkoren uppfylls inte då ingen förstörelse av kulturmiljön med högt värde genomförs på ett sådant sätt att strukturer och samband inte längre kan uppfattas.	Villkoren uppfylls inte då ingen förstörelse av kulturmiljön med högt värde genomförs på ett sådant sätt att strukturer och samband inte längre kan uppfattas.	Villkoren uppfylls inte då ingen förstörelse av kulturmiljö med högt värde genomförs på ett sådant sätt att strukturer och samband inte längre kan uppfattas.

Referenser

Publikationer och rapporter

- DP 2018 –Landskrona stad, *Detaljplan för del av Lundåkra 2:1 och Vevstaken 9 m.fl., Landskrona stad - LSR deponi och återvinningsanläggning: plan- och genomförandebeskrivning*. Lagakraftvunnen 2018-06-30. Landskrona.
- FÖP 2014 – *Fördjupad översiktsplan*, 2014. Landskrona.
- Landskaps- och miljötyper: en ordlista till riksintresseöversynen*, 1996. (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- NM 2000. *Kulturmiljøet i miljøkonsekvensvurderinger: et idéhefte om håndtering av kulturmiljøtemaet*, 2000. (Nordiska ministerrådet. Nord 2000: 17.) Köpenhamn.
- RAÄ Riksintressen (M), 2023 [1996]. *Riksintressen för kulturmiljövården – Skåne län (M)*. (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- RAÄ *Vägledning för tillämpning av kulturmiljölagen: Uppdragsarkeologi*. (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- Reinar, Dag Arne, & Westerlind, Ann Mari, 200. *Kulturmiljöanalys: en vägledning till användningen av DIVE*, 2000. (Riksantikvarieämbetet.) Stockholm.
- Unnerbäck, Axel, 2012 [2002]. *Kulturhistorisk värdering av bebyggelse*. (Riksantikvarieämbetet.) Uppsala.
- ÖP 2016. Översiktsplan. Landskrona stad. Landskrona.

Allmänna kartor och specialkartor

- Bing Aerial – WMS. 2024-01-08—2024-01-10.
- Google Satellite – WMS. 2024-01-08—2024-01-10.
- Högsta kustlinjen HK (shape). SGU. Uppsala. 2022-12-29.
- Jordartskarta – se Online-källor, nedan.
- Laserdata. Lantmäteriet. Gävle.
- Ortofoto. 1960. Lantmäteriet. Gävle.
- Ortofoto – RAÄ:s KMR. WMS. Riksantikvarieämbetet/Lantmäteriet. Stockholm/Gävle.
- SGU HK – Se Högsta kustlinjen.
- Terrängskuggningskarta. 2024. Lantmäteriet, Gävle.
- Topografi 10. 2024. Vektor. Lantmäteriet, Gävle.

Historiska kartor

Rikets allmänna kartverks arkiv (RAK)

Ekonomisk karta

Rak-id J133-2C9c70
Årtal 1970
Bladnamn Landskrona, 2C9c70
Län -

Rak-id J133-2C9d70
Årtal 1970
Bladnamn Örja, 2C9d70
Län -

Generalstabskarta

Rak-id J243-4-1
Årtal 1860
Bladnamn Landskrona, 4-1
Län -

Häradsekonomisk karta

Rak-id J112-1-24
Årtal 1910-15
Bladnamn Landskrona, 1-24
Län -

Webb

BeBR – Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister. www.bebyggelseregistret.raa.se, 2024-01-08—2024-01-10.

Förordning om statliga byggnadsminnen (SFS 2013:558) – https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2013558-om-statliga-byggnadsminnen_sfs-2013-558/ 2024-01-10.

KML – Kulturmiljölagen (SFS 1988:950). www.notisum.se/rnp/sls/lag/19880950.htm/ 2024-01-08—2024-01-10.

Kringla – Riksantikvarieämbetets samsöktjänst. www.kringla.nu/kringla, 2024-01-08—2024-01-10.

Kyrkokartan – www.kyrkokartan.se, 2024-01-08—2024-01-10.

LIBRIS – Kungliga bibliotekets nationella bibliotekssystem, <http://libris.kb.se>, 2024-01-08—2024-01-10.

LMA – Lantmäteriets historiska karttjänst. Lantmäterimyndigheternas arkiv.
www.lantmateriet.se/ 2024-01-08—2024-01-10.

LSA – Lantmäteriets historiska karttjänst. Lantmäteristyrelsens arkiv.
www.lantmateriet.se/ 2024-01-08—2024-01-10.

Landskrona stad. Kommunala planer och kartor.
<https://www.landskrona.se/>, 2024-01-08.

Länsstyrelsen – <https://www.lansstyrelsen.se/skane.html>, 2024-01-08—
2024-01-10.

Länsstyrelsernas geodatakatalog –
<https://ext-geodatakatalog.lansstyrelsen.se/GeodataKatalogen/> 2024-01-
08—2024-01-10.

MB – Miljöbalken.
<http://www.notisum.se/Pub/Doc.aspx?url=/rnp/sls/lag/19980904.htm/>
2024-01-08—2024-01-10.

Miljöbedömningsförordning SFS 2017:966 –
[https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-
forfattningssamling/miljobedomningsforordning-2017966_sfs-2017-966/](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/miljobedomningsforordning-2017966_sfs-2017-966/)
2024-01-10.

NFS – Naturvårdsverkets allmänna råd om påtaglig skada. Naturvårds-
verkets författningssamling (NFS 2005:17).
[https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-
miljoarbetet/Rattsinformation/Foreskrifter-allmanna-rad/NFS/2005/NFS-
200517---Pataglig-skada-pa-natur-eller-kulturmiljon/](https://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Rattsinformation/Foreskrifter-allmanna-rad/NFS/2005/NFS-200517---Pataglig-skada-pa-natur-eller-kulturmiljon/) 2024-01-10.

PBL – Plan- och bygglag (SFS 2010:900). [https://www.riksdagen.se/sv/
dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-
bygglag-2010900_sfs-2010-900](https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900), 2024-01-08—2024-01-10.

Prop. 1997/98:45 – Miljöbalk 1997 (Miljö- och energidepartementet.)
[http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/1997/12/prop.-
19979845-/](http://www.regeringen.se/rattsdokument/proposition/1997/12/prop.-19979845-/), 2024-01-10.

RAK – Lantmäteriets historiska karttjänst. Rikets allmänna kartverks arkiv.
www.lantmateriet.se/ 2024-01-08—2024-01-10.

RAÄ:s bebyggelseregister (BeBR) – www.bebyggelseregistret.raa.se, 2024-
01-08—2024-01-10.

RAÄ:s kulturmiljöregister (KMR) – <https://app.raa.se/open/fornsok/>, 2024-
01-08—2024-01-10.

SGU – Sveriges geologiska undersöknings kartvisare. www.sgu.se/ 2024-
01-08—2024-01-10.

SH – Skog och historia. Skogsstyrelsens karttjänst Skogens källa.
<http://193.183.24.13/Geowebshare/default.asp/> 2024-01-08—2024-01-
10.

Unesco – Unescos världsarvslista.
<https://whc.unesco.org/en/list/&order=country#alphaS>, 2024-01-08.

VITALIS – Vitterhetsakademiens bibliotekssystem, <http://vitalis.raa.se/F>,
2024-01-08—2024-01-10.

Bilaga 1. Administrativa och tekniska uppgifter

Uppdrag

Kulturmiljöanalys, Lundåkra, Landskrona kommun, Skåne län

Diarie- och projektnummer

Uppdragsnr i RAÄ:s KMR: -

Arkeologacentrums P-nr: P2022-080-M Lundåkra

Arkeologacentrums rapportnr: ACR2401

Projektägare

RWE Renewables Sweden AB, Box 388, 201 23 Malmö

Beställare

Renewable Sweden AB, Batterivägen 2, 311 39 Falkenberg

Utförare

Arkeologacentrum i Skandinavien AB, Stenkumla Martille 904, 621 95 Visby

Projektpersonal: Britta Wennstedt Edvinger, Kjell Edvinger

Belägenhet

Län: Skåne

Landskap: Skåne

Kommun: Landskrona

Socken: Landskrona

Fastighet: Lundåkra 2:1

Kartblad: 61D 9g SO

Kartreferens

SWEREF 99 TM, RH 2000

Bilaga 2. Om författaren

Arkeologcentrums verksamhet startade år 2000. Aktiebolaget *Arkeologcentrum i Skandinavien AB* inregistrerades år 2002. Bolaget utför uppdrag inom arkeologi och kulturmiljövård. En mindre del av verksamheten utgörs av konventionell uppdragsarkeologi efter beslut enligt kulturmiljölagen, och de största uppdragsvolymerna avser förebyggande kulturmiljövård, där tonvikten ligger på frågor kring hållbarhet, bevarande och hänsyn, ofta i form av olika slags underlag för miljöprövning.

Britta Wennstedt Edvinger är yrkesverksam arkeolog sedan år 1983. Hon innehar en grundexamen i arkeologi, socialantropologi och historia från Stockholms universitet och en filosofie licentiat-examen i arkeologi från Umeå universitet. Examina har kompletterats med kurser vid SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, Göteborgs universitet, Stockholms universitet, Umeå universitet och Mittuniversitetet i ämnena skogshistoriska metoder, humanekologi, allmän språkvetenskap, ytterligare historie- och antropologistudier, journalistik, kulturgeografi, naturgeografi och GIS samt därutöver osteologikurser vid University of California Los Angeles. Sedan år 2000 är hon självanställd kulturmiljökonsult i det egna företaget. Tidigare arbetsplatser har varit läns museerna i Västerbotten och Jämtland, Dialekt-, ortnamn- och folkminnesarkivet i Umeå, Riksantikvarieämbetet och Mittuniversitetet, där hon tjänstgjort bland annat som museiarkeolog, uppdragsarkeolog, fornminnesinventerare, studierektor, högskoleadjunkt, biträdande platsledare och biträdande regionchef. Senaste anställning var vid länsstyrelsen i Västerbotten. Hon har under sina 40 år som fältarkeolog arbetat med arkeologiska undersökningar och inventering i tjugo svenska län och två norska, i alla miljöer från kalfjäll till skärgård. I dag utgörs arbetsuppgifterna främst av sammanställning av underlag för tillståndsprövning av miljöfarliga verksamheter. En betydande del av konsultverksamheten utför hon alltsedan starten som extern lärare i ämnet miljövetenskap vid Mittuniversitetet, där tonvikten ligger på skydds- och kulturvärden i landskapet samt berörd lagstiftning. Egen forskning har behandlat samernas heliga platser och kultbruk.

AC-RAPPORT 2401